

Герцаївська ЦБС
Центральна районна бібліотека ім. Г. Асаки
Sistemul centralizat de biblioteci Herța
Biblioteca centrală raională G. Asachi

**Сторінки
літературно-мистецького
щоденника Георге Асаки**

*File de literatură și atră din
zâlnicul lui Gheorghe Asachi*

**(Методично–бібліографічні матеріали з нагоди 225-річчя
від дня народження Г. Асаки)**

**(Materiale metodice–bibliografice consacrate a 225 ani
din ziua nașterii a lui G. Asachi)**

Герца
Herța
2013

ББК 83.3 (4 Укр.–4 Чен.)
С 82

Підготували:

Pregătit:

Ганна Панциру, завідувач організаційно-методичним відділом
Герцаївської ЦРБ ім. Г. Асакі

Anna Pantâru, șefa secției metodice a bibliotecii centrale raionale
G. Asachi

Інна Вельховецька, бібліограф Герцаївської ЦРБ ім. Г. Асакі

Inna Velhovețca, bibliograf a bibliotecii centrale raionale G. Asachi

Редактор:

Redactor:

Іванна Рудько, завідувач редакційно-видавничим відділом
Чернівецької ОУНБ ім. М. Івасюка

Ivanna Rudco, responsabil de secta editurii de redactare a
bibliotecii regionale universale stiintifice din Cernauti in numele
lui M. Ivasiuc

Комп'ютерний набір:

Cules:

Сергій Ністор

Serghei Nistor

Відповідальна за випуск:

Responsabilă de ediție:

Олена Мігай, директор Герцаївської ЦБС

Elena Migai, directoarea Sistemului centralizat de biblioteci Herța

С 82

Сторінки літературно-мистецького щоденника Георгія Асакі :
методично-бібліографічні матеріали з нагоди 225-річчя від дня
народження Г. Асакі. – Герца : ЦРБ ім. Г. Асакі, 2013. – 28 с.

File de literatură și atră din zâlnicul lui Gheorghe Asachi materiale
metodice–bibliografice consacrate a 225 ani din ziua nașterii a lui
G. Asachi. – Herța: BCR G. Asachi, 2013. – 28 с.

ПЕРЕДМОВА

2013 рік є ювілейним для Георгія Асакі: 01 березня виповнилося 225 років від дня народження.

Г. Асакі (рум. Gheorghe Asachi (Asaki) 01 (12) березня 1788, с. Герца, Молдавське князівство – 12 (24) листопада 1869, Ясси, Румунія) – румунський письменник, художник, історик, драматург і перекладач вірменського походження. Один з найвпливовіших людей свого покоління в Молдавії та Румунії.

Сприяв розвитку національного театру, образотворчого мистецтва, вніс великий внесок у розвиток педагогічної думки, створив низку шкіл та культурно–просвітницьких установ.

Один із зачинателів нової літератури в Молдові, автор низки поетичних, прозових і драматичних творів, збагатив рідну літературу тематично і жанрово.

Причетність письменника до рідного народу та герцаївського краю відчувається у всій його творчій спадщині Г. Асакі.

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ

Життєва сторінка

Георге Асакі народився на півночі Молдови в селі Герца (нині місто Герца Чернівецької області, Україна) в 1788 році. Сім'я раніше жила в Трансільванії, де була відома під прізвищем Асакієвич (Asachievic). Батько, Лазар Асарі, був православним священиком вірменського походження, мати Олена - дочкою трансільванського священика. Після початку чергової російсько - турецької війни сім'я переїхала до Буковини, потім до Галичини. Перші знання румунською мовою отримує в початковій школі м. Герца. Близько 1795 р. вони обгрунтовуються у Львові. Тут Асакі навчався в єзуїтському коледжі, а в 1803-1804 рр. - на філософському факультеті Львівського університету. Після двох років навчання він повернувся в Молдавію. Незабаром померла мати Асакі, а його батько був призначений першим протопопом Молдавської метрополії і переїхав до Ясс. На початку 1805 року Георгій Асакі захворів малярією і за рекомендацією лікарів виїхав лікуватися до Відня. Він отримав державну стипендію і вивчав математику, астрономію і живопис. У цей час Відень був зайнятий наполеонівською армією. У 1808 році, під час російської військової адміністрації в Молдавії в ході російсько-турецької війни, батько Асакі домігся від П. В. Чичагова призначення сина лейтенантом і главою Інженерного корпусу, але Георге Асакі відмовився вступити на посаду і в квітні того ж року виїхав з Відня до Італії. Він мав намір продовжити навчання в Римі, але по дорозі відвідав Трієст, Венецію, Падую, Фераррі, Болонью і Флоренцію, і прибув до столиці лише 11 червня. 19 серпня він

вийхав на Сицилію, де побував у Неаполі і Помпеях. Асакі без супроводу спустився в кратер Везувію.

Незабаром Асакі повернувся до Риму, де вивчав італійську літературу, археологію, живопис і скульптуру. У 1809 році він зустрів 19-річну дочку міланського купця Біанкі Мілезі (Bianca Milesi), яка, за власними словами Асакі, була основним джерелом натхнення і допомогла «стати з художника поетом». Біанка Мілезі в 1825 році вийшла заміж за французького доктора і в 1849 році померла від холери.

У цей час Асакі написав перші вірші, за які отримав нагороду від Румунського літературного суспільства. Серед віршів того періоду було і «Viitorul» («Майбутнє»), де Асакі закликав до національного відродження. Асакі цікавився давнією історією Дакії, шукав в бібліотеці Ватикану документи з історії Дакії і Дунайських князівств.

У 1812 році Георге Асакі повертається до Молдавського князівства, прибувши спочатку до Галац, а 30 серпня до Ясс. Незадовго до цього за Бухарестським мирним договором Молдавія повернулася до складу Османської імперії, а господарем був призначений Скарлат Каллімакі.

Культурна діяльність Асакі була перервана в 1821 році Грецької революцією, що почалася на території Молдавії, яка стала ареною боїв між турецькою армією і грецькими повстанцями. Асакі, як і багато інших молдаван, знайшов притулок на російській території. Через рік він повернувся, так як Османська імперія покінчила з Фанаріотським режимом в Молдавії, а господарем став Іоан Стурдза, який призначив Асакі своїм дипломатичним представником в Австрії і дарував йому у зв'язку з цим дворянський титул. Асакі обіймав посаду з 30 листопада 1822 по лютий 1827 рр.

У Відні Асакі зустрів австрійку Олену Таубер, колишню гувернантку при дітях Стурдзи і вдову купця Киріака Мелірато. У 1827 році вони повінчалися в православної церкві в Яссах. В Олени було троє дітей від попереднього шлюбу (дівчинка Герміона і два хлопчики - Олександр і Димитріє), яких Асакі усиновив.

У 1827 році Асакі повернувся на батьківщину і був призначений радником департаменту освіти, отримавши титул Ага. У 1828 році він сприяв відкриттю початкової школи та Василівської гімназії, названої на честь Васіле Лупу. Після укладення Адріанопольського миру було встановлено російський протекторат над Дунайськими князівствами, а Асакі був обраний секретарем молдавського комітету з розроблення Органічного регламенту. У 1830 році Асакі увійшов до складу делегації, яка попрямувала до Петербурга для узгодження Органічного регламенту з російським урядом.

Велике враження на Асакі справили принципи функціонування державних інститутів у Росії, і він спробував відтворити їх в Молдавії.

З 1834 р. Асакі був найближчим сподвижником нового господаря Михайла Стурдзи, просував навчання молдавською мовою. У 1840 роки він відстоював консервативні цінності, протистояв набираючому популярності ліберальному рухові, виступав проти Молдавської революції 1848 р. і проти

союзу Молдавського князівства з Валахією, робив активні дії, щоб перешкодити цьому союзу.

Після об'єднання в Яссах пройшли народні хвилі проти продовження союзу по закінченні правління Кузи (14 квітня 1866). Асакі був допитаний за підозрою в підбурюванні до заколоту. Пізніше йому було відмовлено в участі при створенні Румунської Академії.

В 1862 році участь у різних фінансових операціях призвело до банкрутства. Асакі був довгий час залежний від кредиторів, і тільки в лютому 1869 році уряд виділив йому пенсію у розмірі 8888 лей «за заслуги перед країною в 1813-62 рр.». Через кілька місяців Георге Асакі помер і був похований в Церкві Сорока Святих в Яссах.

Творча сторінка

У молоді роки Асакі був одним з найбільш значущих представників покоління молдавських ідеалістів. У контексті свого часу, коли співіснували романтизм і пізній класицизм, Асакі поряд з Грігоре Александреску, Джордже Баронзі та іншими примикав до класицизму. Літературний критик Габарет Ібреїяну стверджував, що творчість Асакі являла собою перехід від класицизму, представленого Костакем Конаком, до романтизму, що знайшли відображення в праях молодих Василе Александрі та Дмитра Болінтіяну. Асакі рекомендував своїм студентам вивчати італійську літературу і несхвально ставився до французького літературного впливу.

Оснoву творчості Асакі складають вірші, перші з яких були написані італійською мовою, а також велика кількість коротких оповідань і новел, де він описував легендарні історичні події і використовував румунську міфологію. Відомі збірники Асакі «Вірші» (1836), «Вибрані байки» (1836), історичні новели «Княжна Руксана» (1841), «Олена молдаванка» (1851), «Біла долина» (1855) та інші. Його літературні роботи поєднують класицизм з романтизмом. Асакі часто використовував молдавські архаїзми та регіоналізми.

Великий вплив на творчість Асакі мали автори Епохи Відродження (Петрарка, Аріосто, Тассо) і сучасники - Роза, Грей, Бюргер, Жуковський, Байрон і Шіллер.

Асакі придумав вигадану землю, названу «Докія» (Dochia) - ілюзія на Дакію і міф про бабу Докію. В цій землі присутній гірський масив Чахлеу під ім'ям Півонія (Pion). Докія згадується і в епічній новелі про першого господаря Молдавського князівства Драгош, в якій дані із старовинних хронік переплітаються з авторським вимислом .

Він докладає величезних зусиль щодо розвитку національної культури і просвіти. У 1814 році організував при господарській Академії клас інженерів-землевпорядників, де вперше читав молдавською лекції з математики, геодезії та архітектури. Асакі організував перші театральні вистави на рідній мові (1816). Заснував перший в Молдові національний театр, чимало сил віддавав поповненню його репертуару творами рідною

мовою. Перекладав твори Расіна, Мольєра, Гольдоні та ін., написав власні п'єси «Петру Рареш», «Єлена Драгош з Молдавії», «Повернення горця з Англії».

Після повернення з Петербурга, Георге Асакі став главою державного архіву, видав низку документів з історії країни, створив «Товариство медиків і натуралістів», заснував типолітографії і першу паперову фабрику в Молдавії.

Заснував перший вуз – так звану Михайлянську академію (1835). Будучи управителем шкіл Молдови, здійснив ряд прогресивних реформ шкільної освіти. За його ініціативою було відкрито багато сільських і повітових шкіл, для яких писав підручники.

У 1829 році під його редакцією зі схвалення російської адміністрації починає виходити перша молдавська газета «Албіна роминяске» («Albina Rominească», 1829-1849), видав перші альманахи і календарі рідною мовою.

Українська сторінка

Георге Асакі розробляв і українську тематику. Цікава, зокрема, його історична повість "Князівна Руксанда" (1841), в якій йдеться про одруження сина Богдана Хмельницького Тимоша з донькою молдавського господаря Василя Лупула. В історичному нарисі "Мазепа в Молдові" (1859) автор з симпатією намалював образи гетьманів Б. Хмельницького та І. Мазепи - борців за свободу і незалежність України. В 1842 році письменник опублікував дуже цінну статтю "Козаки". Автор зачарований українською піснею, називає козаків "хоробрим народом". Українські історичні й соціальні пісні для нього – це політичні маніфести і бойові прокламації народу. «Ці пісні, - підкреслює Асакі, - завжди надихали козаків старовинним духом незалежності й відваги». Про Україну та її мальовничі міста, Г. Асакі з любов'ю написав в нарисах "Щоденник молдавського мандрівника" (1830) і "Львів" (1866).

Цікаво знати

Іменем Г. Асакі названі:

- ліцей, районна бібліотека, Літературний музей м. Герца (Україна), Технічний університет, Технічний коледж, Повітова бібліотека м. Ясси (Румунія).

- вулиці міст: Герца (Україна), Кишинів, Бельци, Кагул, Калараш, Дондюшани, Фалешти, Флорешти, Окниця, Ришкань, Сорока, Бендери (Молдова), Ясси, Бухарест, Сибіу, Галац, Фокшани, Клуж-Напока, Тимішоара, Берлад, Кужір, Алба-Юлія, Васлуй, Пятра-Нямц, Брашов, Орадя, Крайова (Румунія).

- районна газета «Газета де Герца» має логотип Г. Асакі.

- пам'ятники та погруддя Г. Асакі встановлені в: містах Герца (Україна), Кишинів (Молдова), Бухарест та Ясси (Румунія).

• у 1998 р. Герцаївською районною радою заснована літературно-мистецька премія «Г. Асакі», що надається кращим працівникам освіти та культури району.

До популяризації творчого доробку письменника та громадського діяча Г. Асакі пропонуємо цикл заходів:

- *Виставка - персоналія «Г. Асакі - просвітитель ХІХ ст.»*
- *Екскурс у творчий і життєвий шлях «Г. Асакі – письменник й громадський діяч»*
- *Краєзнавча година «Г. Асакі – гордість Герцаївщини»*
- *Читацька конференція «Письменник, педагог і культурний діяч»*
- *Літературна вікторина «Шляхами життя і творчості Г. Асакі»*
- *Година поезії «Краса поетичного слова Г. Асакі»*
- *Літературна бесіда «Г. Асакі і українська культура»*
- *Штрихи до портрету «Перший із перших»*
- *Літературні читання «Невтомний учений»*

ВИСТАВКА – ПЕРСОНАЛІЯ **«Георге Асакі – просвітитель ХІХ ст.»**

- 1 розділ «Життя та діяльність класика»
- 2 розділ «Твори Г. Асакі»
- 3 розділ «Г. Асакі і українська культура»
- 4 розділ «Г. Асакі – гордість Герцаївщини»

ЛІТЕРАТУРНА ВІКТОРИНА **«Шляхами життя і творчості Г. Асакі»**

1. Де і коли народився Г. Асакі? (*01.03.1788р., м. Герца, Україна*).
2. Де здобув середню освіту? (*Львів*).
3. Де поглиблює свої знання? (*Відень, Італія*).
4. Які предмети вивчає? (*математику, астрономію, живопис і скульптуру, археологію, італійську літературу*).
5. Хто поміг йому стати «з художника поетом»? (*Біанка Мілезі, м. Мілан, Італія*).
6. Назвіть перший вірш («*Майбутнє*»).
7. Який вклад вніс в розвиток національної культури і просвіти? (*організував при господарській академії клас інженерів-землевпорядників, вперше читав молдавською лекції з математики, геодезії та архітектури, перші театральні вистави на рідній мові, збагатив рідну мову тематично і жанрово, заснував перші національні часописи, альманахи, календарі, типолітографії, паперову фабрику, створив «товариство медиків і натуралістів»*).
8. Твори яких письменників переклав? (*Расіна, Мольєра, Гольдоні*).

9. Які п'єси написав? (*«Петру Рареш», «Елена сарі з Молдавії», «Повернення горця з Англії»*).

10. Які твори присвячені українській тематиці? (*«Князівна саріда», «Мазепа в Молдові», стаття «Козаки», «Щоденник молдавського мандрівника», «Львів»*).

11. Назвіть першу румунську газету (*«Албіна роминяске»*).

12. Назвіть відомі збірники та твори Г. сарі (*«Вірші», «Вибрані байки», історичні новели «Князівна саріда», «Олена молдованка», «Біла долина»*).

13. Коли помер і де похований Г. сарі? (*12.11.1869 р., церква Сорока Святих, м. Ясси, Румунія*).

ЧИТАЦЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

«Письменник, педагог і культурний діяч»

Пропонуємо ряд питань:

1. Життєвий шлях Г. Асакі.
2. Збагатив рідну літературу тематично і жанрово.
3. Г. Асакі – культурний діяч.
4. Освітня діяльність і педагогічні ідеї Г. Асакі.
5. Г. Асакі і українська культура.
6. Г. Асакі і сучасність.

CUVÂNT DE ÎNTRODUCERE

2013 este un an jubiliar pentru Gheorghe Asachi: 01 martie s-au împlinit 225 ani din ziua nașterii.

Gheorghe Asachi (Asaki) s-a născut la 01 (12) martie 1788 în satul Herța, principatul Moldova – 12 (24) noiembrie 1869, Iași, România – scriitor român, poet, pictor, istoric, dramaturg și traducător. Una din cele mai ilustre persoane din Moldova și România.

A contribuit la dezvoltarea teatrului național, artei, pedagogiei, înființând un șir de școli și instituții de cultură.

Unul din fondatorii noii literaturi în Moldova, autor de opere poetice, dramatice și de proză. Îmbogățește limba maternă în tematică și gen.

Simpatia sciitorului către poporul său și ținutul Herța se simte în toată creația lui G. Asachi.

VIAȚA ȘI ACTIVITATEA A LUI GHEORGHE ASACHI

Gheorghe Asachi (n. 1 martie 1788 - d. 12 noiembrie 1869) a fost un poet, prozator și dramaturg român care s-a născut la Herța, în nordul Moldovei (azi în Ucraina) ca fiu al preotului Lazăr (Leon) Asachi și al Elenei. Unii îi atribuie o origine armeană sau ruteană, pe linie paternă. George Călinescu i-a stabilit o altă genealogie, cea maternă. Niculai, fiul lui Grigore Olteanu, nemeș din Oltenia a trecut în Moldova și de acolo în Oltenia în 1713. În 1728 coboară în Moldova, se preotește și se însoară cu fata unui preot. Fiica lui va fi Elena, mama lui Gheorghe Asachi.

Primele cunoștințe în limba română G. Asachi le capătă în familie și în Școala începătoare din Herța, dar destul de repede, la vârsta de 8 - 9 ani, îl urmează pe tatăl său la Lvov (Polonia, azi Lvov, Ucraina) continuând studiile în polonă, latină, germană.

În cadrul Universității din Lvov, în perioada 1796 - 1804, Asachi studiază, la Facultatea de Filozofie: logica, matematica, istoria naturală, fizica, metafizica și etica. Apoi, în perioada 1802 - 1804, urmează și un curs special de arhitectură.

La Lvov, Asachi și-a pus bazele culturii sale enciclopedice, s-au înfiripat concepțiile sale iluministe sub influența unora dintre profesorii universității și a cunoscut literatura poloneză și literatura clasică română, care se vor simți în creațiile sale literare.

Apoi studiază astronomia și cadastrul la Viena (1805-1808), arheologia și epigrafia la Roma (1808 - 1812), unde citește literatură italiană și scrie sonete. Publică primul său sonet în limba italiană în Giornale di Campodoglio în 1811. Primul poem în limba română, "Către Italia" a fost scris în același an.

În 1812 revine în Moldova și se consacră activității de propășire a culturii române. Pune bazele Academiei Mihăilene (1835), strămoașa Universității din Iași. Fondează revista „Albina românească” și o tipărește la tipolitografia „Albina”.

Aici îi apar primele volume originale „Culegere de poezii și Fabule alese”. Adversar declarat al Revoluției de la 1848 în Moldova, cade în uitare și în perioada aceasta își tipărește nuvelele istorice, întâi în franceză, „Nouvelles historiques de la Moldo Roumanie” în 1859, apoi și în traducere românească, în 1867.

În anul 1869 la vârsta de 81 de ani pleacă în călătorie la Lemberg, în Galiția și cumpără manuscrisul Țiganiadei lui Ion Budai-Deleanu.

Dupa obtinerea doctoratului în filozofie și a diplomei de inginer și arhitect, Gheorghe Asachi se întoarce în țară, la Iași (1805), unde pune în practică cunoștințele sale de arhitectură la construirea unor case particulare, în acelaș an pleacă la Viena, unde studiază, timp de 3 ani, astronomia, matematicile superioare și pictura. În august 1808, Gheorghe Asachi pleacă să-și completeze studiile la Roma. Aici a scris primele încercări poetice și a fost ales membru extraordinar al Societații literare din Roma. În august 1812, Gheorghe Asachi se întoarce în Moldova. Stăpânind o cultură superioară solidă și multilaterală, cunoscător al mai multor limbi străine - polona, rusa, latina, germana, italiana, franceza și engleza - ca nimeni altul în vremea sa, optimist, cu dor de muncă și încrezător în puterile sale, călăuzit de o ideologie liberală progresistă și de o puternică dragoste de patrie și popor, Gheorghe Asachi speră să joace un rol important de restaurator în țara sa.

Întoarcerea lui Asachi din Italia coincide cu procesul de prefacere rapidă a relațiilor feudale în Moldova, care reclamă, într-o

măsură mereu crescând, difuzarea științelor prin instituții de învățământ. Funcțiile pe care Asachi putea să le îndeplinească și activitățile ce erau în măsura să le desfășoare erau numeroase și necesare țării.

Dar aici se lovește de o realitate tristă. Situația țăranilor era grea: lipsa școlilor, bibliotecilor, ziarelor, a tuturor instituțiilor moderne care asigura progresul unui popor, îl face conștient de necesitatea unei activități sistematice de trezire a conștiinței naționale. Cărturar de tip renescentist, cu o cultură enciclopedică și iluministă, dotat cu înclinații pentru multiple domenii artistice - inginer, profesor, diplomat, grafician, ziarist, pictor, tipograf, arhivist, dramaturg - Gheorghe Asachi s-a risipit cu dărnicie din dorința generoasă de a impulsiona dezvoltarea culturii românești. Desfășurându-și cea mai rodnică activitate într-o perioadă de hotar între epoca feudală și începuturile orânduirii burgheze, Asachi poate fi revendicat în aproape orice domeniu al culturii.

În 1813, Asachi înființează o clasă de inginerie și hotarnicie în limba română, unde predă arhitectura, istoria artelor, geodezia, matematica, dezvăluindu-și un neobosit talent pedagogic. În 1818 apare deja prima promoție de ingineri formați în țară. Timp de aproape 40 de ani, Asachi s-a ocupat de organizarea școlilor din Moldova (1813 - 1849). Însărcinat de mitropolitul Veniamin Costache, în 1820, Asachi se ocupa de organizarea Seminariului de la Socola. În acest scop el aduce din Transilvania câțiva profesori inițiați. După o perioadă petrecută la Viena ca agent diplomatic al domnitorului Ioniță Sandu Sturdza, Asachi se reîntoarce în 1827 la Iași pentru a desfășura, în următorii 20 de ani, activitatea sa cea mai rodnică, și care îl va transforma în personalitate proeminentă a Moldovei.

Militând pe linia idealurilor sale de tinerețe, el își continuă strădaniile de organizare a învățământului, înființând prima școală primară de fete, Institutul pentru educația fetelor (1834), punând bazele învățământului artistic și politehnic în 1841 prin inaugurarea școlii de arte și meserii, extinzând rețeaua școlilor primare, scriind manuale, alcătuind programe analitice. Realizarea sa de căpetenie rămâne însă Academia Mihaileană, deschisă în 1835, institut care va deveni o adevărată pepinieră de intelectuali instruiți. Un alt țărâm în care contribuția lui Gheorghe Asachi poate fi considerată hotărâtoare este cel ziaristic. El este în Moldova inițiatorul presei în limba română, tipărind primul ziar românesc „Albina românească”. Vazând în presă un excelent instrument de informare și educare, Asachi va scoate și alte ziare destinate unor categorii diverse de cititori, cum ar fi: „Foaia sătească” (1839-1840) și (1846-1850) - destinată țăranilor, „Icoana lumii” (1846) care populariza cuceririle științei.

Popularizază istoria Moldovei, publică biografiile lui D. Cantemir, G. Ureche, Miron și Niculae Costin ș.a. Paralel cu aceasta G. Asachi își continuă creația artistică.

În perioada anilor 1830–1840 ai secolului XIX G. Asachi era o figură de vază în viața culturală și literară a Moldovei. Dar în anii următori situația se schimbă. Acuma, când știința, învățământul, arta, literatura au început să se dezvolte mai repede, când în fiecare din domeniile acestea s-au ivit oameni noi, mai unilaterali, poate, dar mai talentați, mai profunzi decât Asachi, bătrânului scriitor îi venia tot mai greu să se impună pe aceste tărâmurii. Însă G. Asachi a fost un luminist atât prin caracterul activității sale cât și prin mentalitatea sa. El era un adept al „absolutizmului lămurat”. Crezând sincer, că nu orânduiala obștească și economică, dar lipsa de cultură e singura pricină a tuturor neajunsurilor societății contemporane. Concepția absolutizmului „lămurat” a determinat reformismul lui Asachi. El se retrage din viața culturală și obștească, continuându-și activitatea doar în ramura jurnalistică și a literaturii.

Gheorghe Asachi și-a întrecut totuși înaintașii și pe mulți scriitori contemporani atât prin bogăția conținutului, prin varietatea genurilor și a speciilor, pe care le-a cultivat, cât și prin forma mai aleasă a creațiilor sale.

Pe timpul său, Asachi fusese citit, stimat și apreciat. Vom aduce o scurtă mărturie autoritară a scriitorului C. Negruzzi, care în articolul său „Scene pitorești din obiceiurile Moldovei”, ținuse să menționeze: „Sfârșind acest articol asupra cântecelor naționale nu putem lăsa a nu pomeni frumoasele balade ale mamei lui Ștefan și a nimfei Dochia, reînviată din pulberea viacurilor de Domnul Asachi, pe care nu ne sfim a le recomanda atât cititorilor noștri, cât și oricărui artist străin, ca pe niște capodopere de melodie”.

Contemporanii, a spus cineva, nu pot fi judecători imparțiali.

Prețuirea dată de Negruzzi baladelor lui Asachi, pentru vremea noastră, este într-adevăr exagerată. Astăzi creațiile lui Asachi numai stârnesc același ecou viu în sufletul cititorilor ca odinioară. Însamnă oare aceasta, că ele nu mai prezintă nici un interes, că nu merită să fie popularizate, citite?. Se înțelege, că nu. Ele nu și-au pierdut valoarea artistică, puterea lor emotivă nici în ziua de azi. Unele, continuă să păstreze o necontestată însemnătate istorică documentară, făcându-ne cunoștință

cu începuturile literaturii moldovenești, cu ceea ce a alcătuit „hrana” spirituală a unei generații dispărute de mult.

A mai fost o cauză, care l-a împiedicat pe scriitor să-și dezvolte deplin talentul artistic: e vasta lui activitate culturală, căreia ia consacrat mult timp și energie, entuziazmul său veșnic tânăr și cunăștințele sale enciclopedice.

Rolul, pe care l-a jucat el în literatura moldovenească, poate să fie bine caracterizat prin propriile versuri:

„Picătura, de și mică, ce pe o stâncă picurează,
Face râului o cale, care după ea urmează.”

S-a stins din viață în 1869, la adânci bătrânețe și înmormântat în biserica „Patruzeci de sfinți” în Iași, România.

Tema ucraineană în creația lui Gheorghe Asachi

George Asachi a dezvoltat și tema ucraineană în operele sale. În special romanul său istoric "Ruxanda Prințesă" (1841), în care se descrie căsătoria fiului lui Bogdan Hmelnițkii Timoș cu fiica domnitorului moldovean Vasile Lupul. În eseul istoric "Mazepa în Moldova" (1859) autorul descrie cu simpatie chipurile hatmanilor Bogdan Hmelnițki și Ivan Mazepa - luptători pentru libertatea și independența Ucrainei. În 1842, scriitorul a publicat un articol foarte valoros "Cazacii". Autorul fiind fascinat de cântecul ucrainean îi numește pe cazaci "popor curajos". Cântecurile ucrainene istorice și sociale pentru el sunt manifeste politice și proclamații de luptă a poporului. Asachi accentuează că aceste cântece, întotdeauna, inspiră cazacilor vechiul spirit de independență și vitejie". Despre Ucraina și orașele ei pitorești Asachi a descris cu dragoste în eseurile "Zâlnecul călătorului moldovean" (1830) și "Lvov" (1866).

Fapte interesante Numele lui Asachi poartă:

- liceul, biblioteca raională, muzeul literar or. Herța (Ucraina), Universitatea tehnică, Colegiul tehnic, biblioteca județeană or. Iași (România).
- străzile orașelor: Herța (Ucraina), Chișinău, Bălți, Cahul, Calaraș, Dondușeni, Falești, Florești, Ocnîța, Rășcani, Soroca, Bender (Moldova), Iași, București, Sibiu, Galați, Focșani, Cluj- Napoca, Timișoara, Bărlat, Cujir, Alba – Iulia, Vaslui, Peatra – Neamț, Brașov, Oradea, Craiova (România).
- gazeta raională „Gazeta de Herța” are logotipul G. Asachi (Ucraina).
- monumente și busturi a lui G. Asachi sunt ridicate în: or. Herța (Ucraina), or. Chișinău (Moldova), or. București și Iași (România).
- în 1998 consiliul raional Herța a întemeiat premiul literar – artistic „G. Asachi”, care se oferă celor mai activi funcționari din sfera învățământului și culturii raionului.

Pentru popularizarea creației scriitorului G. Asachi propunem un ciclu de activități:

- Expoziție de carte „G. Asachi – iluministul viacului XIX”
- Călătorie în viață și activitate „G. Asachi – scriitor și activist”
- Oră tematică „G. Asachi – mândria plaiului Hertan”
- Conferență „Scriitor, pedagog și activist în sfera culturii”
- Victorină literară „Pe potecile de viață și activitate a lui Asachi”
- Oră de poezie „Faima cuvântului poetic”
- Convorbire literară „Asachi și cultura ucraineană”
- Schițe de portret „Primul printre primii”
- Recital literar „Neobositul iluminist”

EXPOZIȚIE DE CARTE **„G. Asachi – iluministul viacului XIX”**

1. Viața și activitatea clasicului.
2. Operele lui G. Asachi.
3. G. Asachi și cultura ucraineană.
4. G. Asachi – mândria plaiului Hertan.

VICTORINĂ LITERARĂ **„Pe potecile de viață și activitate a lui Asachi”**

1. Unde și când s-a născut G. Asachi? (*01.03.1788, or. Herța, Ucraina*).
2. Unde a obținut studii medii? (*Lvov*).
3. Unde și-a continuat studiile? (*Viena și Italia*).
4. Care obiecte studiază? (*matematica, astronomia, pictura și sculptura, arheologia, literatura italiană*).
5. Cine i-a ajutat să devină „din pictor poet”? (*Bianca Milezi, or. Milan, Italia*).
6. Numiți primul vers (Viitorul).
7. Meritele în dezvoltarea culturii și învățământului național? (*a organizat clasă de ingineri – hotarnici, pentru prima dată citește lecții în limba moldovenească la obiectele: matematică, geodezie și arhitectură, piese teatrale, îmbogățirea limbii în tematică și cel, a înființat primele ziare și reviste naționale, tipografii, fabrică de celuloză, Societatea medicilor și naturaliștilor ș.a.*).
8. A căror scriitori a tradus operele? (*Rasin, Molier, Goldoni*).
9. Ce piese a scris? (*„Pentru Rareș”, „Elena Dragoș în Moldova”, „Întoarcerea munteanului din Anglia”*).
10. Care opere abordează tema ucraineană? (*„Ruxanda Prințesă”, „Mazepa în Moldova”, publicația „Cazacii”, „Zâlnecul călătorului moldovean”, „Lvov”*).
11. Numiți prima gazetă românească (*„Albina românească”*).
12. Numiți operele și volumele cunoscute? (*„Versuri”, „Fabule”, nuvele istorice „Ruxanda Prințesă”, „Elena moldovanca”, „Valea albă”*).

13. Când a decedat și unde se odihnește G.Asachi? (12.11.1869, biserica a „Patruzeci de Sfinți” or. Iași, România).

CONFERINȚĂ
„Scriitor, pedagog și om de cultură”

1. Poteca vieții lui G. Asachi.
2. A îmbogățit literatura maternă în tematică și gen.
3. G. Asachi – om de cultură.
4. Activitatea și ideile pedagogice a lui G. Asachi.
5. G. Asachi și cultura ucraineană.
6. G. Asachi i contemporanitatea.

*Фотоматеріали про життя і творчість
Poze din viață și activitate*

*Перша газета на румунській мові в Молдові «Албина роминяске»
Prima gazetă în limba română din Moldova „Albina românească”*

*Надпис-цитата румунського письменника М. Когелничану на пам'ятнику
Г. Асачі (Ясси, Румунія)
Citata scriitorului român M. Cogălniceanu pe monumentul lui G. Asachi
(Iași, România)*

*Під цим пам'ятником поховані рештки сім'ї Г. Асачі, церква «Сорока
Святих» (м. Ясси, Румунія)*

Sub acest monument se află osemintele familiei G. Asachi, biserica „Patruzeci de Mucenici” (Iași, România)

Автопортрет (1808 - 1812)

(Рим, Італія)

Autoportret (1808 - 1812)

(Roma, Italia)

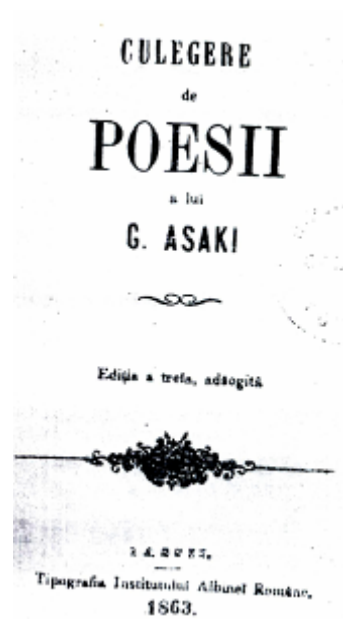

Титульна сторінка драматичного твору «Цигани» (1856)

(Ясси, Румунія)

Foaie de titlu la scrierea dramatică „Țigani” (1856)

(Iași, România)

*Титульна сторінка «Збірник поезії Г. Асаки» (1863)
(Ясси, Румунія)
Foaie de titlu „Culegere de poezii a lui G. Asachi”(1863)
(Iași, România)*

*Титульна сторінка книги «Вірші» Ага. Г. Асаки (1836)
(Ясси, Румунія)
Foaie de titlu a cărții „Poiezii” Aga. G. Asachi (1836)
(Iași, România)*

***Титульна сторінка «Вибрані байки» Ага. Г. Асакі (1836)
(Ясси, Румунія)
Foaie de titlu „Fabule alese” Ага. G. Asachi (1836)
(Іаși, România)***

***Титульна сторінка «Історичні румунські новели» Г. Асакі (1867)
(Ясси, Румунія)
Foaie de titlu „Nuvele istorice a României” de G. Asachi (1867)
(Іаși, România)***

*Картина «Штефан Великий проголошує свій політичний акт в 1504»
Tablou „Ștefan cel Mare a Moldovei cuvântează al său testament politic
în anul 1504”*

*Картина «Мати Штефана Великого заважає сину потрапити до
Фортеці Няміц 1484» (1833)
Tablou „Mama lui Ștefan cel Mare împiedică pe fiul său de a intra în Cetatea
Neamț în 1484” (1833)*

Г. Асакі на старості літ

G. Asachi la adânci bătrânețe

***Центральна районна бібліотека ім. Г. Асакі (м. Герца, Україна)
Biblioteca centrală raională în numele lui G. Asachi (or. Herța, Ucraina)***

***Технічний університет ім. Г. Асакі (Ясси, Румунія)
Universitatea tehnică „G. Asachi” (Iași, România)***

***Повітова бібліотека ім. Г. Асакі (Ясси, Румунія)
Biblioteca județeană „G. Asachi” (Iași, România)***

*Початкова школа ім. Г. Асапі (Ясси, Румунія)
Școala primară „G. Asachi” (Iași, România)*

*Вулиця «Г. Асакі» (Кишинів, Молдова)
Strada „G. Asachi” (Chișinău, Moldova)*

*Теоретичний ліцей ім. Г. Асакі (Ясси, Румунія)
Liceul teoretic „G. Asachi” (Iași, România)*

***Булиця «Г. Асакі» (Ясси, Румунія)
Strada „G. Asachi” (Iași, România)***

***Автограф Г. Асакі
Autograful lui G. Asachi***

*Пам'ятник Г. Асаки (Ясси, Румунія)
Statuia G. Asachi (Iași, România)*

*Погруддя Г. Асакі (м. Герца, Україна)
Bustul lui G. Asachi (or. Herța, Ucraina)*

*Картина «Г. Асакі серед селян», автор Ю. Чудинов, 1988
(знаходиться в Герцаївській ЦРБ)
Tablou „G. Asachi și țărani”, autor I. Ciudinov, 1988
(se află în biblioteca raională Herța)*

*Районний ліцей ім. Г. Асакі (м. Герца, Україна)
Liceul raional G. Asachi (or. Herța, Ucraina)*

ЛІТЕРАТУРА LITERATURĂ

Основні видання творів Opere de vază

1. Асаки Г. Вибране / Г. Асаки ; пер. з рум. С. Келара. – К., 2000. – 166 с. – «Перлина світової класики».
2. Асаки Г. Исторические новеллы / Г. Асаки. – Кишинев, 1988.
3. Асаки Г. Мазепа в Молдавії ; Князівна Роксанда : повісті / Г. Асаки // Питання літературознавства. – Чернівці. – 1998. – Вип. 5; 2000. – Вип. 6.
4. Асаки Г. Побажання загального добра; Любов до вітчизни : статті / Г. Асаки // Відродження. – 1998. – № 4. – С. 36–37.
5. Асаки Г. Опере алеле / Г. Асаки. – Кишинев, 1957.
6. Asachi G. Opere în două volume. Vol. 1 : Scrieri în versuri / Note și coment. de N. A. Ursu; Pref. de E. Levit; Prez. graf. de I. Cârmu. – Ch. : Editura Hyperion, 1991. – 550 p. („Clasicii noștri”).
7. Asachi G. Opere în două volume. Vol. II : Scrieri în proză și dramatici / Prez. graf. de L. Cârmu. – Ch. : Editura Hyperion, 1991. – 568 p. („Clasicii noștri”).

Література про життя і творчість Literatură despre viața și activitatea

1. Асаки Георге // БСЭ. – 3-е изд. – М., 1970. – Т. 2. – С. 308.
2. Семчинський С. В. Асаки Георге / С. Семчинський // УРЕ. – 2-е вид. – К., 1977. – Т.1. – С. 270.
3. Асаки Георге (1770-1840) // Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К., 1997. – С. 30.
4. Асаки Георге // Краткая литературная энциклопедия. – М., 1962. – Т. 1. – С. 337.
5. Асаки Георге (1770 - 1840) // Антология современной молдавской поэзии. – Кишинев, 1988. – С. 333 – 368.

5. Асаки Георге // Богайчук М. А. Література і мистецтво Буковини в іменах : словник–довідник / М. Богайчук. – Чернівці, 2005. – С. 20–21.
6. Асаки Георге // Богайчук М. А., Дуб Р. Й. Письменники Буковини : посіб. для вчит. укр. л-ри та учнів 5-11 кл. – Чернівці, 1998. – С. 68–69.
7. Георге Асаки // Буковина. Визначні постаті: 1774–1918 : біогр. довідник / авт.–упоряд. О. М. Павлюк. – Чернівці, 200. – С. 174.

8. Богайчук М. А. Гордість молдавської культури / М. Богайчук // Рад. Буковина. – 1988. – 4 берез.
9. Богайчук М. А. Нерозривні струни // Буковина. – 1996. – 28 лют.

10. Гусар Ю. 1 березня народився румунський письменник, громадський діяч Георге Асакі (1788 - 1869) / Ю. Гусар // Вечірні Чернівці. – 2007. – 22 лют. (№ 8). – С. 6.

11. Келар С. Георге Асакі – видатний просвітитель ХІХ ст. / С. Келар // Відродження. – 1999. - № 4. – С. 31–35.

10. Романець О. Г. Асакі та І. Котляревський : сторінка з українсько-молдавських літературних взаємин / О. Романець // Матеріали Котляревських читань 1967 року. – Х., 1969. – Вип. 5. – С. 148–155.

11. Романець О. Давні родинні зв'язки / О. Романець // Рад. Буковина. – 1969. – 3 квіт., 3, 17 черв.

12. Романець О. І. Котляревський та Г. Асакі / О. Романець // І. Котляревський у спогадах, дослідження. – К., 1969. – С. 427–431.

13. Чередарик М. Георге Асакі – книжник, гуманіст і письменник / М. Чередарек // Яровит. – 1994. – № 11. – С. 8–9.

14. Пам'ятник Г. Асакі // Буковин. віче. – 1998. – 1 квіт. (№ 29). – С. 4.

15. [Георге Асакі] // Пам'ятаймо! (Знаменні та пам'ятні дати Буковини 2008 р.) : бібліогр. покажчик. – Чернівці, 2008. - С. 64–66.

Зміст Cuprins

Передмова	
Prefață	
Основні дати життя і творчості. Життєва сторінка	
Viața și activitatea	
Творча сторінка	
Activitatea	
Українська сторінка	
Tema ucraineană în creația	
lui Gheorghe Asachi	
Цікаво знати	
Fapte interesante	
Цикл заходів	
Ciclu de activități	
Виставка–персоналія «Георге Асакі – просвітитель ХІХ ст.»	
Expoziție de carte „G. Asachi – iluministul viacului ХІХ”	
Літературна вікторина «Шляхами життя і творчості Г. Асакі».....	
Victorină literară „Pe potecile de viață și activitate a lui Asachi”	
Читацька конференція «Письменник, педагог і культурний діяч»	
Conferență „Scriitor, pedagog și om de cultură”	
Фотоматеріали про життя і творчість	
Poze din viață și activitate.....	
Література	
Literatura.....	

**ВІДРУКОВАНО НА ОБЛАДНАННІ
—
TIPĂRIT LA ECHIPAMENTUL**

*Герцаївської центральної районної бібліотеки ім. Г. Асачі
60500, м. Герца, Чернівецька область, вул. Ломоносова, 1, тел.: (03740) 2 – 15 – 88
mail. gercaevskayabiblioteka@bk.ru*

*Biblioteca centrală raională G. Asachi
60500, or. Herța, reg. Cernăuți, str. Lomonosov, 1, tel. (03740) 2 – 15 – 88
mail. gercaevskayabiblioteka@bk.ru*